



# Kortenslund

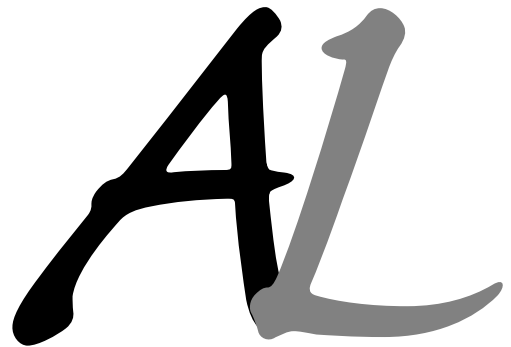
Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av  
RAÄ Bromma 92:1 och 93:1, fastigheten  
Ulvunda 1:1, Stockholms kommun,  
Stockholms län

*Göran Wertwein*



# Kortenslund

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av  
RAÄ Bromma 92:1 och 93:1, fastigheten  
Ulvsunda 1:1, Stockholms kommun,  
Stockholms län



© Arkeologistik AB  
Redaktionell bearbetning: Göran Wertwein  
© Lantmäteriet MEDGIV-2018-2-05620

---

Stockholm 2018

*Omslagsbild: En del av förundersökningsytan var belägen mellan en gång- och cykelväg och en körväg, foto Arkeologistik.*

# Innehåll

|  |    |
|--|----|
| Sammanfattning   | 7  |
| Bakgrund   | 7  |
| Kulturmiljö  | 7  |
| Syfte och metod  | 8  |
| Resultat   | 8  |
| <i>Bromma 92:1</i>   | 8  |
| <i>Bromma 93:1</i>   | 9  |
| Litteratur   | 9  |
| Administrativa uppgifter                                     | 9  |
| Bilagor  | 10 |
| <i>Bilaga 1. Schaktplan och för.und-område, skala 1:400.</i> | 10 |
| <i>Bilaga 2. Schaktbeskrivningar.</i>                        | 11 |

## Figurförteckning

|  |   |
|--|---|
| Figur 1. Läget för förundersökningsområdet markerat på Terrängkartan, skala 1:40 000.                        | 6 |
| Figur 2. Berörda fornlämningar med näraliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000. | 6 |
| Figur 3. Vy över förundersökningsytan vid Kortenslund.   | 7 |
| Figur 4. Bromma 93:1 handavtorvad.   | 8 |
| Figur 5. Några av fynden vid Bromma 93:1.  | 8 |



Fig 1. Läget för förundersökningsområdet markerat på Terrängkartan, skala 1:40 000.

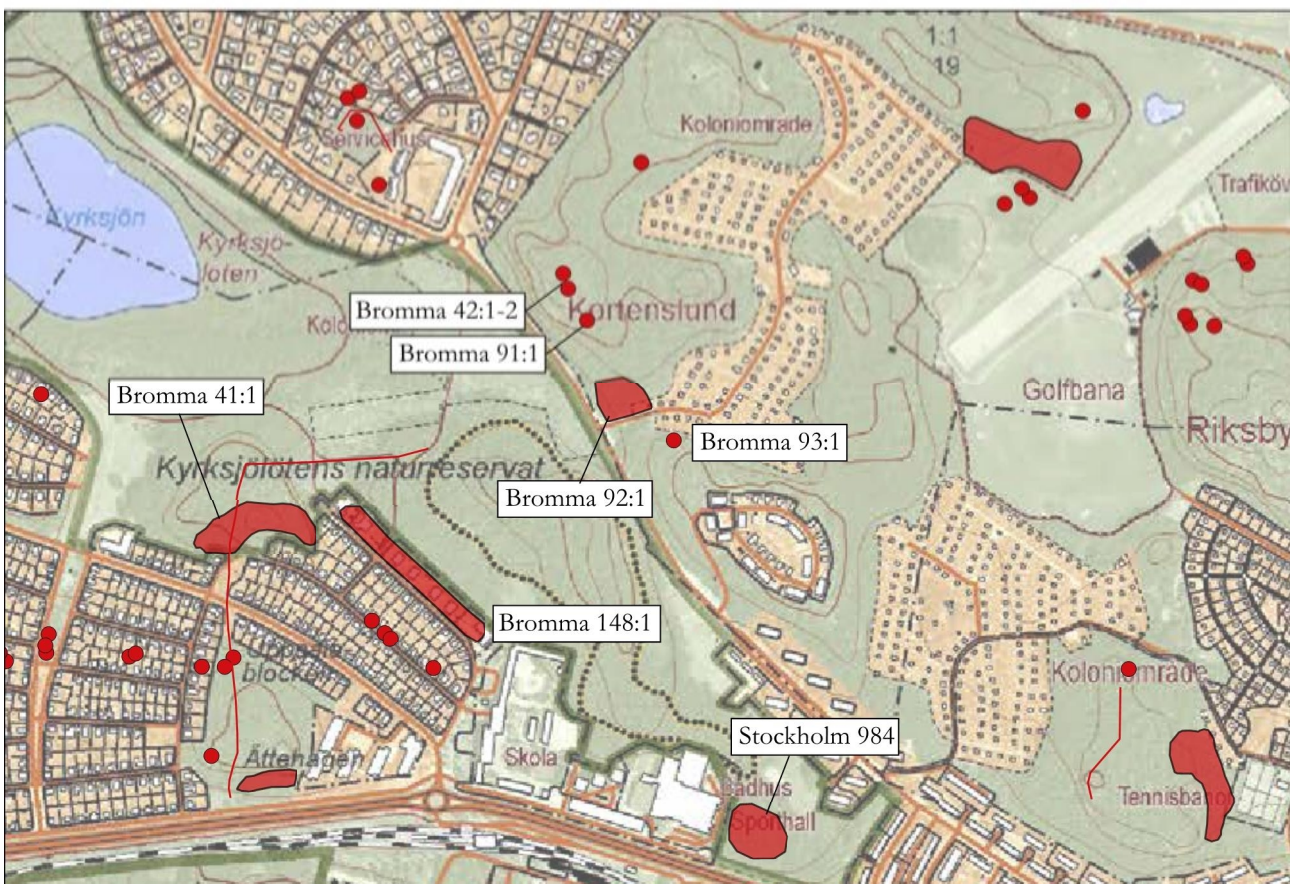


Fig 2. De berörda fornlämningar Bromma 92:1 och 93:1 samt intilliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.

## Sammanfattning

Arkeologistik AB har under juni genomfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte vid kolonimrådet Kortenslund nära Bromma i enlighet med ett beslut från Länsstyrelsen (Lst dnr 431-15995-2018). Orsaken till förundersökningen var att man arbetar med att ta fram en detaljplan för området.

Förundersökningsområdet utgjordes till del av parkmark invid bebyggelseområdet Kortenslund (Bromma 92:1) och blockrik höglänt skogsmark vid stensättning Bromma 93:1.

Vid Kortenslund skulle Arkeologistik klargöra om lämningen fortsatte vidare mot söder på södra sidan om en infart till ett koloniområde. Inga lämningar av antikvariskt intresse kunde påvisas på denna del.

Stensättningen var enligt FMIS och en tidigare arkeologisk utredning bedömd som osäker varför vi nu skulle fastställa dess status. Efter avtorvning, rensning och lyft av större sten kunde det konstateras att lämningen rör sig om en naturbildning och utgör ej fornlämning.

## Bakgrund

EBAB Fastighetsutveckling och Stockholms stad arbetar med att ta fram en detaljplan för området vid korsningen Spångavägen och Sedumsbacken i Bromma. Inom och i nära anslutning till området finns en stensättning med oklar status (Bromma 93:1) samt en bebyggelselämning (Bromma 92:1).

Länsstyrelsen i Stockholms län bedömde att det fanns risk att ytterligare lämningar kunde finnas inom förundersökningsytan samt att man behövde klargöra status på stensättningen varför man beslutade att en arkeologisk förundersökning skulle göras enligt 2 kap 13 § KML (Lst beslut 2018-05-14, dnr 431-15995-2018).

Arkeologistik AB utförde förundersökningen under två dagar i juni 2018.

## Kulturmiljö

Stora delar av närområdet är bebyggt. Bromma samhälle ligger cirka 300 meter i norr och i väster finns Norra Ängby. I söder och sydost finns Brommaplan, Åkeshov och Riksby.

Förundersökningsområdet vid bebyggelseområdet Kortenslund (Bromma 92:1) är beläget mellan ca 17 - 18 meter över havet och vid stensättning Bromma 93:1 ca 25 meter över havet. Ytans lägre partier utgörs av parkmark med gång- och cykelväg, parkbänk samt kluster med träd, buskar och mellanliggande öppna mindre ytor. Detta anslöt i söder och sydost till ett skogsområde med De Geer-morän. Ytan ansluter i väster till Spångavägen och i norr till en bilväg som leder in i ett koloniområde.



Fig 3. Till vänster ur bild ligger bebyggelsen för Kortenslund Bromma 92:1. Området till höger om vägen in till koloniområdet skulle kontrolleras huruvida lämningar efter Kortenslund fanns även där.

Endast ett fåtal lämningar är kända i förundersökningsområdets absoluta närhet men ökar i antal vid ett avstånd på ca 300 meter. Ungefär 100 meter norr om nu aktuell yta finns röse Bromma 42:1, stensättning Bromma 42:2, och en stensättningsliknande lämning Bromma 91:1. Fossil åkermark (Bromma 148:1), gravfält (Bromma 41:1) och gravar (Bromma 120:1-3, 121:1) finns ca 300-400 meter i väst-sydväst. Ett gravfält (Stockholm 984) ligger ca 400 meter bort i söder.

Den nu aktuella förundersökningsytan har tidigare berörts av en arkeologisk utredning (Ramström & Ekman 2016). Man kunde då påvisa flera lämningar efter båtmanstorpets Kortenslund, Bromma 92:1 (a.a:35). Enligt Ringstedt nämns torpet i ett katekesförhör år 1797 (Ringstedt 2010:75).

Stensättning Bromma 93:1 bedöms i ovan nämnda utredning ha osäker status och vara omplockad i en i övrigt blockrik terräng (Ramström & Ekman 2016:35). Även i FMIS står att det troligen rör sig om en naturbildning som bör kontrolleras.

## Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa om bebyggelseläget för Kortenslund (Bromma 92:1), beläget direkt intill nu aktuell yta (norr om infarten till ett koloniområde), fortsatte vidare söder om vägen inom förundersökningsytan, men även att klargöra statusen på stensättning Bromma 93:1.

På valda delar i anslutning till Bromma 92:1 grävdes sökschakt med maskin. Samtliga schakt mättes in med RTK-gps och dokumenterades i text. Schakten återfylldes efter avslutad förundersökning. Översiktsbilder togs med digitalkamera.

En stor del av stensättning Bromma 93:1 avtorvades med handredskap och återställdes efter avslutad förundersättning.

## Resultat

### *Förutsättningar för schaktning vid Bromma 92:1:*

Inför schaktningen fick vi direktiv av parkförvaltningen att vi inte fick schakta under trädens droppzon vilket begränsade arbetets yta något men vi bedömde det ändå som möjligt att erhålla ett bra resultat. I den västra delen, längs med Spångavägen fanns dessutom nedgrävda ledningar och rör vilket gjorde att ytan ej schaktades i denna del.

## Bromma 92:1

Totalt grävdes sex schakt i anslutning till bebyggelseläget utan att finna något av intresse. Schakten var 2-9 meter långa och 1,4 meter breda (bil 1). Under vegetations-skikten vidtog brun lera ovan ljusbrun styv lera. Recent fyndmaterial påträffades i fyllningen och utgjordes av bl.a. enstaka plan- och butelglas, tegel (tegelsten och takpanna), yngre rödgods och flintgods samt stenkol.

Ytan tolkas att i ett tidigare skede ha nyttjats som åkermark/odlingsmark. Inga bebyggelselämningar kunde påvisas på den södra sidan av vägen till koloniområdet.



Fig 4. Efter handavtorvning och rensning av stensättning Bromma 93:1.



Fig 4. Några av fynden vid Bromma 93:1: tegel, omsmält glas och porslinskork.



## Bromma 93:1

En ca 4 x 3 meter (NV-SO) stor yta torvades av för hand på anläggningen och finrensades med skårslev. Anläggningen utgjordes av naturligt blockig morän (ca 0,15 - 0,9 meter stora stenar) med myllbildning mellan stenarna. I den avtorvade ytans sydöstra del fanns ett sotigt jordlager med enstaka kolbitar och omsmälta gröna buteljglasfragment. Detta stämmer väl med beskriv-

ningen i FMIS, att platsen använts som eldstad. I västra delen framkom även en patentkork av porslin och en bit taktegel. En större sten i anläggningens centrala del lyftes och under denna var endast naturlig morän. Det finns ingen tydlig avgränsning av stenpackningen utom mot nordväst där berg tar vid.

Anläggningen tolkas därför vara en naturbildning och utgör ej fornlämning.

## Litteratur

**Ramström, A. & Ekman, T. 2016.** *Utredning etapp 1 inför ny detaljplan i centrala Bromma. Riksby med flera, Stockholms kommun, Stockholms län, Uppland.* Arkeologigruppen AB rapport 2016:03.

**Ringstedt, N. 2010.** *Torpen i Bromma. Historik, lägen och lämningar.* Bromma Hembygdsförenings skrift nr 3.

## Administrativa uppgifter

|                               |   |
|-------------------------------|---|
| Länsstyrelsens beteckning:    | 431-15995-2018                                      |
| Länsstyrelsens beslutsdatum:  | 2018-05-14  |
| Arkeologistik, projektnummer: | AL 2018.10  |
| Landskap:                     | Uppand  |
| Kommun:                       | Stockholm   |
| Socken:                       | Bromma  |
| Fornlämning / objekt:         | Bromma 92:1 och Bromma 93:1                         |
| Fastighet:                    | Uhsunda 1:1   |
| Typ av undersökning:          | Arkeologisk förundersökning                         |
| Fältarbete:                   | 25-26/6 2018  |
| Personal:                     | Göran Wertwein (projektledare), Kjell Andersson     |
| Koord.system:                 | Sweref 99 TM  |
| Arkivmaterial:                | Inget arkivmaterial föreligger utöver denna rapport |
| Fynd:                         | Inga fynd tillvaratogs                              |

# Bilaga

Bilaga 1. Schaktplan, skala 1:400



Bromma 92:1

S2

S1

S3

S4

S5

S6

FU-område

Bromma 93:1 enligt FMIS

Bromma 93:1 enligt AL (ny  
inmätning - mittpunkt)

## Bilaga 2. Schaktbeskrivningar

| Schaktnr | Storlek m | Djup m     | Beskrivning  |
|----------|-----------|------------|--|
| 1        | 7 x 1,4   | 0,3 - 0,4  | (V-O) Under torven fanns ett tunt (ca 0,05 m) lager med sand och grus med recent material (läskkapsyl, plast mm). Därunder vidtog ett ca 0,2 m tjockt ploglager av brun lera med relativt rikligt med tegelfragment samt enstaka plan- och buteljglas, yngre rödgods och flintgods samt stenkol. Botten av styv ljusbrun lera. |
| 2        | 4 x 1,4   | 0,3        | (NNO-SSV) Som S1. I botten av schaktets norra del framkom ett täckdike.  |
| 3        | 4 x 1,4   | 0,3 - 0,4  | (N-S) Under torven fanns ett ploglager av brun myllig mo, ca 0,25 m, med relativt rikligt med tegelfragment (tegelstenar och takpannor) samt enstaka plan- och buteljglas samt flintgods. Botten av beige mo.  |
| 4        | 6 x 1,4   | 0,35 - 0,4 | (ONO-VSV) Som S1.  |
| 5        | 2 x 1,4   | 0,4        | (NV-SO) I schaktets nordvästra del fanns ett stort markfast block. I övrigt som S1.  |
| 6        | 9 x 1,4   | 0,3 - 0,4  | (NNO-SSV) Under torven fanns ett ca 0,05 m tjockt lager med sand och grus. Därunder vidtog ett ploglager av brun silt (ca 0,25 m tjockt) med endast något enstaka inslag av sentida material (porslin). Botten av ljusbrun till mörkbrun flammig lera.   |